

Dr. MIHA KREK novi minister za prosveto

Novi minister za prosveto, g. dr. Miha Krek, je rojen leta 1897. Po dovršeni ljudski šoli je obiskoval škofijsko gimnazijo v St. Vidu pri Ljubljani. Pravne študije je dovršil v Ljubljani, kjer je tudi položil advokatski izpit in pozneje izvrševal advokaturu.

Takoj po dovršenih pravnih študijah se je g. dr. Krek posvetil delu v posameznih združenih organizacijah. Od leta 1928, do 1930, je bil tudi urednik »Slovenca«. Nekaj časa je bil tudi predsednik Prosvetne zveze. Po ustanovitvi Jugoslovanske radikalne zajednice je postal član glavnega in izvršnega odbora stranke, a sedaj je njen glavni tajnik.

Prvič je postal minister v drugi Stojadinovičevi vladi. Pri volitvah 1. 1938. je bil izvoljen za poslanca v krškem srežu. Po rekonstrukciji vlade dr. Stojadinoviča je prevzel resor ministrstva za zgradbe. Isti resor je obdržal tudi v vladi Dragiša Cvetkovića in to do 26. avgusta 1940. Po ostavki na ta položaj je bil postavljen za ministra brez portfelja. V tem svojstvu je bil po smrti dr. Korošca 16. decembra 1940 določen za zastopnika ministra za prosveto, katerega vodstvo je sedaj prevzel kot novi minister v tem resoru.

Ob nastopu novega ministra za prosveto izražamo željo, da bi bila vodena vsa prosvetna politika tako, da bi bilo to v korist šoli in učiteljstvu, ki ima svoje posebne utemeljene želje zlasti glede personalne politike.

V soboto, 25. januarja, je bilo objavljeno imenovanje novega ministra za prosveto. Resor je bil poverjen g. dr. Mihi Kreku, bivšemu ministru brez portfelja.

Drva v naturi namesto drvarine!

Drvarino nam izplačuje banovina mesečno po 25 din za samsko učiteljstvo ter 50 din poročenim.

Kako daleč so že za nami časi, ko so se te vsote določale in določile. Takrat, ko so bila drva še od 50 do največ 90 din za 1 m³, bi bilo to eventualno primerno. A danes? V podkrepitev naj navedem svoj primer, ki dovolj jasno priča o nesorazmernosti.

Službujem v gozdnem kraju, od koder se drva izvažajo na lesni trg, lahko rečem noč in dan, v petek in svetek. Drv je torej dovolj! Ker si kot pripravnik ne morem privoščiti te razkošnosti, da bi kuril s »prima« drvmi, sem naročil pri svojem trgovcu drva najslabše kvalitete: drva okroglice. Strmite in čudite se: plačal sem za 1 m³ reči in piši 130 din — lani za isto 60 din. V časopisih sem čital, da je bil obsojen ta ali oni trgovec, ki je koplčil usnje, sladkor, moko itd. Nisem pa še čital,

da bi bil obsojen kak trgovec z lesom. Tudi tu bi bilo umestno, da poseže oblast vmes. Ali je dopustno, da so si razni trgovci in prekupčevalci z lesom in kurivom nabavili ogromne zaloge drv in lesa, ki so jih kupovali po 130 do 150 din za 1 seženj in da danes ista drva in isti les prodajajo konsumentom po 700 do 800 din za 1 seženj. Na maksimirane cene se nihče ne ozira.

Zdaj mi pa svetujte, kaj naj napravim s 25 din, ki jih dobim mesečno za drva! S tem si lahko nabavim 3 kolobarje mehkih odpadkov, ki so po 8 din (presežek 1 din pa za vžigalice, da si lahko zakurim!).

Ali bi ne bilo umestnejše, da se nam dajo drva v naravi? Ali pa naj se pavšalira tak znesek, ki ustreza današnjim nakupnim cenam.

Torej: ceni drv primerno zvišanje mesečne drvarine, še bolje pa: zadostna količina drv v naravi!

—li.

Marija Klofutarjeva:

Med „zaostalimi“ v otrokovem stoletju

(Nadaljevanje)

Nekatere duševne funkcije so tudi pri normalnih otrocih prepotencirane in prehajajo v anormalno formo. Med te spada fantazija, ki ni daleč od patološke laži.

V Slav. Požegu smo dobili gojenko, učenko beograjske pomožne šole. S svojo zunanjostjo je napravila vtis deklice, ki sicer ni trpela pomanjkanja, ni pa doraščala v skrbni vzgoji, negi in v redu. Dala nam je takoj v več oblikah razumeti, da je iz »boljša« hiše, in briljirala je z raznimi bontonskimi finesami. V šoli in pri delu je pokazala minimalno znanje.

Ko se je v zavodu malo aklimatizirala, je najprej bombardirala paziteljice z vsemi mogočimi željami, med katerimi so bile tudi cigarete in črna kava.

Nekega dne je dobila hud »živčni« napad v zvezi s pomnoženim bitjem srca, krči, jokom, omledevico in nazadnje s sladkim spanjem. Ti napadi so se odslej ponavljali redno vsak dan ob istem času in s istim programom. V »podzavestnem« stanju je pripovedovala naravnost bajne fantastične laži, kot n. pr. Moja mati je uradnica ministra prosvete, oče pa akcionar pri nekem industrijskem podjetju. Bili smo zelo bogati, imeli smo lepo stanovanje s perzijskimi preprogami in srebrnim jedilnim priborom. Mama in jaz sva imeli tudi mnogo nakita z dragim kamenjem. Obiskovali smo kavarne in plese, vozili smo se z avtom. Moja mama in jaz sva bili najlepši. V kavarni sem včasih tudi pela. To je zvedel Nj. Vel. knez namestnik Pavle in naju z mamo povabil na

dvorski bal. Na dvoru je bilo mnogo imenitnih gospodov in dam, tokrat sem se spoznala skoro z vsemi ministri.

Na željo Nj. Vel. kneza namestnika Pavla sem zapela par sevdalink. Ves dvor mi je ploskal, z mano so se ljubeznivo razgovarjali in me pohvalili. Knez namestnik Pavle me je poljubil, od Nj. Vel. kneginje Olge pa sem dobila v dar srebrni servis.

Moja mama je večkrat prirejala sijajne večerje, na katere so prihajali gosti z avtomobili. Mnogo smo plesali in bilo je veselo. Moj oče se je zaljubil v eno izmed povabljenih dam ter z njo v avtomobilu pobegnil v Črno goro. Mamo in mene je zapustil brez denarja in se ni več brigal za naju.

Kljub ambulantni negi je deklica slabela in, ko smo preizkusili neučinkovitost raznih pomirjajočih sredstev iz domače lekarne, smo poklicali na pomoč zdravnika. Ugotovili je takoj, da je to tendenciozna simulacija histerične ženske in svetoval, naj v tem primeru radikalno postopamo. Za umirjenje vesti smo jo dali raje za nekaj dni v bolnico, kjer je po že omenjenem načrtu ponovila svoj »nastop« ter dobila v odgovor mrzlo prho in popoln prezir. Pri ponovnih simptomih za napad je od zdravnika internista dobila še par klofut in po štirih dneh se je vrnila iz bolnice — zdrava. Napadi se v zavodu niso več ponavljali.

Poročilo beograjske pomožne šole je potrdilo, da je simulanka, sodnijski izkaz pa, da je zanemarjena, anormalni produkt anormalnih razmer. Mati živj ločeno od moža, ki se ne briga za ženo in hčerko ter se preživlja s priložnostnim zaslužkom po raznih južnih mestih naše države. Oče se ni hčerki nikoli javil, materina pisma pa so pokazala, da je sicer pismena, toda brez inteligence in izobrazbe, popoln ortografski lajki.

Pedagoška analiza: Duševno zaostala deklica v razvojni dobi s potenciranim čutom manjvrednosti. Nerazvit in zaradi tega slabo delujoč intelekt ne more regulirati v anormalno smer razvijajočih se naravnih nagonov, med katerimi dominirata poveljevanje sebe ter spolni nagon, ki tako često vodita k moralnemu defektu.

Intelektualno preslaba za pouk, nezmožna, da bi mogla kdaj polagati predpisane izpite, se ta moja »pacientka« ni mogla posvetiti poklicni vzgoji. Uvrstili smo jo v gospodinjsko šolo, kjer je zaradi nerodnosti, pomanjkljive pozornosti in koncentracije razbila sicer mnogo posode, a pokazala je tudi mnogo veselja in dobre volje in si v gospodinjskih delih pridobila najpotrebnejše znanje. Razen omenjene »radikalne« kure v bolnici ni bila v zavodu nikoli kaznovana, nastopala je pri raznih internih prireditvah s pevskimi točkami, je sedaj čisto normalna in dobrega srca ter upam, da bo nekaj še srečna žena, če pride v normalne razmere. To je v danem primeru edini psihološki eksperiment.

Kleptomanijo opažamo pri otrocih kot normalen pojav in ga navadno prištejemo na račun sladkosnednosti. Kdo izmed nas ni v onih malih »nerodnih«, najlepših letih izmaknil mami sladkorja, peciva ali marmelade, kdo izmed nas si ni prav na skrivaj pokvaril železice z nezrelim sadjem, koliko je mož, ki niso »promovirali« pri prvi cigareti? Pri degenerativnih in defektnih otrocih nas ovira neurejen kompleks prirodnih nagonov, ki prizadevajo domačim in šolskim vzgojiteljem mnogo truda. Intelektualno nerazviti otroci so brez nadzorstva barbari in vandali. Z razvojem intelekta pa se ta problem sam regulira.

Drugeče je s hereditarno obremenjenimi. Omenila sem že, da črno ne more postati bel. Psihološka dednost daje vedno degenerativno in bolno potomstvo.

V zavod smo dobili devetletno deklico, nezakonsko hčerko matere delavke in neznanega očeta inozemca. Šolska in sodnijska poročila so bila neverjetno bogata in so vo-

dila k izvoru prirojene dispozicije za kleptomanijo.

V poročilu razredne učiteljice: »Krajo vse, do česar pride«, je bila navedena cela kolekcija plaščkov, robcev, snežk, čevljev, kap, rokavic in raznih potrebščin, ki jih je v šoli pokradla svojim součencam. Solo je obiskovala zelo neredno, ker se je potepala po okolici. Skrita za plotom ali kakim grmom je prežala, kdaj bodo domači odšli na delo in kam bodo spravili ključ. Tipična navada kmetov je skrivanje ključa pod veznim vrati ali na oknu, kar si je kaj hitro zapomnila. Po odhodu domačih je odklenila vrata ter krenila naravnost do omar, kjer je po obleki, perilu in listinah brskala tako dolgo, da je prišla do denarja. Karakteristično za 7—9 letno deklico je to, da ni nikoli vzela vsega. Če je našla 500 din, je vzela samo 300, ostalo pa lepo dejala nazaj, razmetano zložila, odstranila vse znake, zaklenila, spravila ključ na prejšnje mesto in neopaženo odšla.

Če ni našla ključa, je šla v hišo skozi okno, ki ga je po potrebi tudi razbila, pri višjih hišah pa si je primaknila lestev ali stol. Vsa okolica je trepetala pred nevidnim tatom, ki je toliko uviden, da pusti za sol in tobak. Za del nakradenega denarja je nakupila sladkarij in jestvin, ostanek pa je zavila v cunjto ter skrila ali zavrgla.

V zavodu je precej pogosto menjavala nazore in interese. Prvi anormalni pojav je bila lesbična ljubezen, ki pa jo na žalost srečamo v vseh institucijah z istospolnim osebjem, po samostanih, raznih konviktih in kaznilnicah, pa si bo zaradi te svoje vsiljivosti morda nekoč priborila mesto med normalnimi pojavi.

Ljubezen do »nepozabne« tovarišice je manifestirala v pisanju ljubezenskih izlivov in obljub, v vzdihih, ohih in ahih, joku in stoku, nespečnosti in v tetoviranju monogramov svoje »Lilice«, prebodeh src in ljubezenskih verzov na svojo kožo. Na ta način pridobljene bolečine je prenašala z neko sadiščino naslado, smatrajoč se za mučenično ljubezni. Simpatije pa je pogosto menjavala.

Po prestani krizi razvojne dobe je nastala tudi v seksualnih motnjah stagnacija. Začela se je »specializirati« za razne poklice in vsak mesec prosila za premestitev v drug oddelk in k drugi vzgojiteljici, ker ji »to ne gre«, pa nima veselja. Da morda z eksperimenti zadenejo na pravo žilico, smo ji večkrat ugodili, saj so voditeljske oddelkov bile vedno vesele, da se je rešijo. Nazadnje me je njena mati zaprosila, naj ji omogočim, da se nauči kuhati, pa sem jo uvrstila med gojenke gospodinjske šole.

Svobodo gibanja, ki jo zahteva gospodinjsko delo v vrtu, na polju, pri kravah, v svinjaku, pri perutnini, v cvetličnjaku, sadovnjaku itd., je zlorabila, da se je splazila v sobo zavodskega sluga in prekontrolirala njegovo omaro. Od najdenih 500 din je 400 vrnila nazaj v žep, 100 pa zavila v krpo in skrila pod tram v svinjaku.

Tajila je do zadnjega trenutka, gledaje mirno v oči brez sledu sramu, rečeče ali druge reakcije, valeč krivdo na vrsto tovarišic, s katerimi ni bila dobra. Ko smo jo postavili pred gotovo dejstvo, je brutalno vse priznala, nato pa se je zaščitila z mutizmom.

Pri drugih prilikih je ukradla blagajničarki ključke tresorja in jih vrgla v kanal, ne da bi prej poizkušala odpreti blagajno.

Iz navedenega je razvidno, da gojenka ni kradla iz biološke potrebe, pa tudi ne iz nagajanja po posesti, temveč je uživala v samem aktu. Za poboljšanje tega tipa so učiteljem razpoložljiva sredstva preslaba. Mogoče bi tu dosegla svoj cilj psihoterapija?

G. D. Branković omenja v »Splošni pedagogiki zdravljenja«, da so predmet medicine odnosno psihiatrije in psihoterapije samo one anomalije, katerih vzgoja ne more odstraniti ali ublažiti, kot so n. pr. težki primeri slabomiselnosti, kjer je vzgojni vpliv izključen.

M. Nagajka:

Kramljanje o nalivnem peresu

Nalivno pero je moderna stvar. Jaz ga sicer nimam, nisem še prišel do njega, no, zaradi tega modernost lahko kar ostane. Pa je tako pero tudi potrebno. Zlasti, če greš delat kak izpit. Pri izpiti so pa izrazito sodobni in že računajo s tem, da imaš nalivno pero in ne napolnjivo navadnih črnilnikov. Če torej nisi pravočasno sodoben, moreš pri izpitu pasti. Hvala bogu, da sem že vse izpite opravil, zmeraj sem jih imel za nekako loterijo: zamišlji, povlečeš in je od tega vlečenja odvisna tvoja sposobnost. Vsaj na papirju in izpričevalih.

Ampak, kar se tiče peresa: moderna stvar vsekakor. Že moj najmlajši, ki pravi: »Pišala« namesto: »Pisala« ga dobro pozna in če ga ugleda pri ženi na mizi, se lepo obriše z rokavom pod nosom — z robcem se še ne zna dobro — pridrsi k mizi stol in hop! ga po-grabi. Vsekakor ga zanima mehanizem. Zdaj so otroci vsi neumni na stroje in vrti, dokler ne pricurlija od nekod črnilo, in kadar je že ves črn po obrazu in rokah, se oglasi: »Mama, lej!« Zato mislim, da je nalivno pero vsekakor zanimiva stvar — za navadno pero moj mali nima smisla in za njim nikoli ne steguje rok. In tudi žena pravi, da z navadnim peresom ne more pisati, ne vem, kdaj se je odvadila, tudi ona mora imeti nalivno pero. In mislim, da ima moj najmlajši to nagnjenje od nje in da je to nekaka dedna obremenitev.

Kar se mene tiče, pišem najrajši s svinčnikom, s tistim navadnim, ki ga moraš vsake pol ure obrezati, in se moji svinčniki že od daleč poznajo, ker so na tope koncu obgrizeni. Pa ima svinčnik še to dobro lastnost, da je čisto preprosta stvar in kadar napišeš kaj napak, mirne duše zbriseš in se ti ni treba jeziti.

Pa vse bi bilo v redu, da ni teh nesrečnih sanj. Sanje pa človeka popolnoma zmešajo.

Sanjam, bog ne daj, da bi bilo res, mežikam v neko pomladansko sonce pa gledam čez polje. Tam prihaja pismonoša, velik je in čudno brkat, kar nekam znan se mi zdi, pa pride bliže in mi da pismo. Pretrgam, pogledam in vidim: dekret. Nič se ne začudim, v sanjah se človek malokdaj čudi, vse je preprosto in razumljivo, še poslovim se ne od nikogar, zmašim papir v malho in jo uberem čez polje proti hribom. In srečavam ljudi, prikimavajo mi in hvalijo boga, da je dal lep dan, pa me sprašujejo, kam grem v takem soncu, in malomarno odgovarjam: »Na Kamniti vrh grem, premeščen sem!« »Pa dobro srečo!« mi pokimajo in se nič ne vznemirjajo. Jaz pa, kakor da bi šel na sprehod, lovim stopinjo za stopinjo in se zibljem skozi hosto. Hodim, hodim, pot se vleče smeraj bolj navkreber, da s koleni bijem v brado, ropotam po kamenju, nazadnje prilezem na planoto. Nič ne iščem med redkimi hišami, napotim se naravnost k srednji. »To bo šola,« mislim, »saj ne more biti drugače, vsa počečkana je, vrtna ograja polomljena in nekaj oken je razbitih. In smrdi iz nje prav po šolsko.« In se ne zmotim. Stopim v šolo, glej, razred je poln otrok, vstanejo in z zateglim glasom pozdravijo. Lepo mirni so in je sploh vse skupaj kar spodobna šola. Ko pa začnemo pisati, zajoka eden, da nima peresa. Pobrskam v žepu, najdem svoj peresnik, dobro se še spominjam, da sem dal tri dinarje zanj, poiščem še pero in mu dam oboje. Otroci me gleda, obrača peresnik kot čudo božje na vse strani in nazadnje vpraša, kako se napolni, takega peresnika da še ni videl. Spočetka ga ne razumem in kar za malo se mi zdi, da moj peresnik ne uživa tiste veljave, kakor je treba, potem vidim, da imajo vsi nalivna peresa. In to me ujezi, da udarim z nogo ob tla in se zbudim.

Ne vem, kaj bi bilo, če se ne bil zbudil. Mene v sanjah zmeraj najbolj zanima nadaljevanje. In zaradi teh peres me je še bolj zanimalo.

Zdaj gledam na ta peresa pač bolj spoštljivo. In na cene tudi. Saj pravim, na sorte se ne spoznam dosti, kar je dobro, je pač drago, to je moje načelo, čeprav mi večkrat škoduje. No, za načela sem zmeraj pripravljen trpeti. Toda ta peresa. Dvesto petdeset dinarjev! To je toliko kot tisoč navadnih peres. Zdi se mi, da sin že pohlepno ogleduje cene in peresa in reklame in kar je s tem v zvezi. Zdaj se kar bojim, kdaj jih bodo obvezno vpeljali v šolah. Zase največ. Polomil jih sicer ne bom, bog varuj, take stvari znam prijeti in tako neroden nisem več. Toda izgubil jih bom. Kjer bom pisal, jih bom odložil in jaz imam navado, da zmeraj pišem, tudi, kadar ni treba. Navadno pero in svinčnik, to še nekako gre. Toda dvestopetdesetdinarsko pero ni šala!

In zdaj imam čisto majčkeno misel. Svet se razvija, spreminja se in pravi, da gre vse po nekem pravičnem postopku: kjer je prej delalo tisoč delavcev, jih danes zadostuje le malo, včasih samo eden, za starih tisoč peres dobiš danes eno samo nalivno pero in kjer je bilo včasih tisoč dinarjev, zadostuje danes en sam. Zdaj marsikaj razumem in se mi zdi to zelo preprosta teorija. O priliki jo bom razložil tudi v šoli, upam, da jo bodo otroci zlahka zapopadli.

Marsikdo je pa še ne razume. To pride od tega, ker jih ni še nihče poučil. Na primer naš trgovec. Ta je očitno drugačnega mnenja. Gotovo še ni spoznal važne vloge nalivnega peresa. Precej bom stopil k njemu in ga opomnil na to in svojo opombo pokrepil s številkami. Na številke se namreč dobro razume, zato tako vihra s cenami. Včasih grem mimo in se mi zdi, da ima cene zmetane v velikem kotlu, v takem za žganjekuho, spodaj peklenskemu naklada na ogenj, cene pa vro, se pečejo in lezejo na vrh, druga drugo bi rade presegle. Kakor sem rekel, to pride najbrž od tega, ker nima nalivnega peresa. Takoj ga bom vprašal.

In zaradi tega sem za to, da bi obvezno vpeljali nalivna peresa. Ponkod so jih že. Vsakega prvega, kadar preštevam plačo, sem

o tem prepričan. Treba, da bi še drugi sledili, to vam toplo priporočam.

Zase, kakopa, imam potem še skromno željo. Nihče ni brez nje. Recite, kar hočete, vsaj nekaj zaslug bi imel pri tem. Kake posebne nagrade ne želim, to je navadno zvezano s slovesnostjo in take reči so drage. Tega pač ne. Skromen sem in mislim, da ne zahtevam preveč in poleg tega bi takoj pustil učiteljsko službo.

Postal bi namreč agent za prodajo nalivnih peres.

Mislim namreč, da bi potem laže živel.

Florjan Kordiš:

Prisluškovanje

Oni dan, kmalu po prvem, sem v sentimentalni omociji brodil z roko po hladni praznini. Pa sem se spomnil, da bi pogledal ljudem v lice. Šel sem. Ponkod sem celo, no, prisluškoval. Prisluškovanje je grda lastnost in še grša navada. V boljših družbah je baje že izkoreninjena. Mea culpa! Pa se nisem mogel, niti utegnil premagati, prisluhniti sem. Vsa ta bitja (tudi živali so vmes), ki sem jih opazoval, gledal ali jim prisluškoval v resnici ali v duhu, sem zvrstil lepo po redu. Dosti sem jih spustil ali pozabil, pri nekaterih sem se morda zmotil. Morda sem slabo videl ali čul. Sem pač opazoval in prisluškoval z našega praga. Nekaj pa je le!

Akademik: »Hvala! Akademsko svobodo uživam, kemični laboratorij in univerzitetno knjižnico imamo. Ergo?«

Brezposelni (na robu obupa) je sklenil: »Kršen...! Med špekulante in verižnike pojdem ali pa počakam na posmrtno podporo!«

Branjevka: »Zelje so gosence požrl, krompir je gnil, naj še limone spletnijo in kure kindajo, pa bo imela gospod!«

Cestar se spreha po cesti, poje žalostinke za blagopokojnimi avtomobili in pomiluje »reveže«, ki bodo morali pešati.

Zaradi pomanjkanja sposobnosti za razumevanje, ustvarjanje zaključkov in sodb, torej pogojev za duševni razvoj, bi deklici bila potrebna specialna medicinska terapija. Tak individualum ne spada v poboljševalnico ali pa bi poboljševalnica morala imeti posebno psiho-medicinsko kliniko z zdravnikom psihiatrom, ki bi v tesnem sodelovanju z vestnimi in izobraženimi vzgojitelji oral ledino. Vem, da za to ni materialnih sredstev, vem pa tudi to, da bi bilo racionalnejše od vzdrževanja kaznilnice, da ne omenjam podviga narodne etične baze, nasproti kateri ne sme in ne more biti nihče ravnodušen.

V nizu moralnih črnih pik zavodskih gojenk sem opazovala zlasti surovost in sebičnost. Dočim je surovost v večini primerov posnemanje okolja, v manj primerih izbruh strasti in afekta in ki jo je po mojem mogoče zdraviti edino s skrajno mirnostjo, vzgledom in dobrosrčnostjo, je jedro sebičnosti ali v materialistični grabežljivosti ali pa v seksualnih nagonih.

Klin se s klinom zbija, pijance zdravijo z alkoholom. Kjer je mogoče potegniti vzporednico med izpolnjenimi in neizpolnjenimi željami, tam je tudi smoter dosežev. Bolje je kupiti n. pr. pet metrov cenene pisane svile in dovoliti deklicam nošenje pentljic, kot vsak dan prisostvovati preiskavi zaradi tatvine blaga v delavnici, bolje je razdeliti sadje in vrtno sadeže otrokom, čim dozore do užitenosti, kot pa zaplenjevati skrite zaloge, laže in bolje je dovoliti petje in cviljenje sevdalinc, če se tako ušesa bole, kot pa zdraviti onanijo, lesbično ljubezen, tetoviranje ljubezenskih dokazov; manj riskantno je dovoliti čim več svobode v gibanju, čeprav uspe v pomladanskem presnavljanju življenjskih sokov najtemperamentnejšim gojenkam, da vtihotapijo

nekaj ljubeznivih pisem vojakom v kasarno ali gojencem kmetijske šole (meji samo plot), kot pa medicinsko zdraviti samomorilne poizkuse in loviti begunke. Dočim ostanje prva dejanja brez posledic in so le izbruh neizrabljene energije, vodijo druga gojenke v propast.

Da more moralne uspehe roditi le moralni vzgled, odkritost med vzgojiteljem in gojencem ter resni in pametni razgovori o etičnih vrednotah, se moram vedno in vedno vračati k vzgojiteljevi osebnosti.

Dobro zdravnik za terapijo moralnih ran je delo. No, gojenkam, ki so prišle v zavod z zlatino in kožuho, je delo nesimpatičen parasit, saj jih je ravno lenoba, mati vseh pregreh, vrgla na ulico. Vzpostaviti tudi tu paralelo ni lahko, popolnoma pogrešno pa, če tolači vzgojitelj v rokavicah okopavanje, obrezovanje, presajanje, mešanje zemlje itd. Negovanje nohtov spada tudi med vzgojne ovire, o katerih spregovorim v naslednjem poglavju.

Nič več me ni motilo, da sem pri sušenju sena dobila žulje, saj sem si v to svrho izbrala najslabše delavke, pa še deževno vreme nam je nagajalo. Med petjem, smehom, izmenjavanjem misli o preteklosti in bodočih ciljih, pa malo one priljubljene filozofije o fantih, ljubezni, življenju, nekaj pobožnih želja — in naše seno je bilo suho.

Upornice, ki so prej kričale, da niso prišle v zavod zastojati, da so mi priznale, da je bilo zelo prijetno, da že dolgo niso tako sladko spale, da je dobro, znati tudi kmetijska dela, saj ne vemo, kaj nas čaka, ter me vprašale, zakaj nisem z njimi pri vsakem delu. Administracija in druge dolžnosti so me zadrževale, podčrtavam, na škodo vzgoje.

(Dalje prihodnjač.)

Pravilnik za človekoljubne ustanove

Časopisje je pred nekaj dnevi priobčilo, da je trgovinsko ministrstvo izdalo pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja. Pravilnik je bil objavljen v »Službenih novinah« z dne 24. jan. 1941 in s tem dnem uveljavljen.

Objavljeni pravilnik pa ne velja za zadrugo Učiteljsko samopomoč. V členu 1., odst. 3. izrecno navaja, »da ta uveljavljeni pravilnik ne velja za one človekoljubne ustanove, ki se bavijo s posmrtninami, pa je njih poslovanje omejeno na določen krog oseb, ki so v medsebojnih službenih ali profesionalnih, to je stanovskih odnosih, poslujejo na osnovi stanovske vzajemnosti in določajo prispevke ter podpore člani sami na letnih skupščinah«.

Predpisani pravilnik je uveljavljen za vse človekoljubne ustanove splošnega značaja, katerih člani pripadajo raznim stanovom. Ponajveč vzdržujejo ustanove te vrste razne zavovalnice in družbe. Za stanovsko človekoljubne ustanove pripravljajo poseben pravilnik ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje. Akcijski odbor, ki se bavi s tem vprašanjem že več kot dve leti, je v stalni zvezi s tem ministrstvom.

Naše deputacije in mnoge vloge z obsežnim dokazilnim gradivom so prepričale merodajne oblasti v Beogradu, da se v stanovskih človekoljubnih ustanovah ne posluje na trgovski način z visokimi dobički in da za uspešnost ne potrebujejo nikakih matematičnih rezerv. Trgovinsko ministrstvo je izločilo stanovske človekoljubne ustanove iz splošnega pravilnika, izdajo in uveljavljajo poseben pravilnik za nje pa prepustilo ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje.

Stanovske povezane in tovariško čuteči člani so si ustanovili in vzdržujejo že več let — US 43 let — podporne ustanove zase in

za svoje družine. Geslo teh ustanov je: z nizkimi prispevki izdajati uspešne denarne podpore v težkih življenjskih prilikah.

Učiteljska samopomoč v Ljubljani je usmerjala svoje poslovanje vedno v ta pravec. S podporo in zavednostjo učiteljske dravske banovine bo ostalo njeno socialno delo i v bodoče močno in uspešno.

Naša gospodarska organizacija

ZADRUŽNIKOM UČITELJSKE SAMOPOMOČI V LJUBLJANI

V zadnjih dneh decembra 1940. in v januarju 1941. je umrlo 7 zadrudnikov (541 do 547) in sicer:

Rosenstein Minka, Ljubljana; Pečjak Rudolf, Ljubljana; Kukovič Anton, Maribor; Erker Alojzij, Kočevje; Špan Josipina, Slov. Bistrica; Korošec Josip, Bled, in Pečar Srečko, St. Pavel pri Preboldu.

Prispevek za teh 7 smrtnih primerov znaša:

za enega zadrudnika	36 din
za dva zadrudnika	71 „
za tri zadrudnike	106 „ itd.

Zadrudna uprava je ta mesec izplačala svojem umrlih na posmrtninah precejšen znesek, zato naproša vse zadrudnike, zlasti pa še zamudnike, da že prve dni februarja nakažejo prispevek za te smrtne primere in vse morebitne zaostanke.

Zadrudna uprava.

Cinik že dolgo ne čita časopisov. Ciganka: »Dajte, gospon zlati, dinar! Bum vam večju platu šlogala.«

Cvičkar: »Se en decil.«
Darvinist je v obupu postavil novo hipotezo o direktni descendenči človeštva iz nižje-organiziranih živalskih vrst.

Filister si je oni dan naročil kulturno revijo »Naš čas«. (Problemi špekulacije, verižništva in konjunktur.)

Filozof: »Le kje bi kolega Diogenes dobil dandanes železobetonski sod?«

Gostilničar se je sladko nasmehnil novodošli petčlanski uradniški družbi: »Pol literčka, kene?«

Kmet: »Zaradi mene — naj se šlatajo. Dokler mi še muka krava, krulijo rili in zemlja rodi...«

Kolesar ob preluknjanem kolesu: »Proletarska prometna sredstva ogrožena? Ali povratek k okovanim kolesom?«

Konjač je sklenil, da pojde v konkurz.

Konj: »Iha ha! Priznanje! Življenje se nivelizira na konjski nivo.«

Korupcionist (jih ni več).

Literatom bodo vendarle obdačili Pegaza.

Mati še kuha.

Mentor je blagohotno svetoval: »Pusti vse sanje in misli neplodne, solzavi poet! Bodi računar, odprtih oči pojdi med svet! Če misliš drugače, ti pot ne bo gladka!«

Mevža (citira): »Maščevanje je sladko in jaz sem plačnik.«

Otok bi rad vprašal mater, kako bo letos z Miklavžem, pa si kar ne upa.

Optimist je vrezal še tri luknje na hlačni pas.

Pedagog: »Pa pravijo: Pedagoški patos vas je, gromozanske besede in citati! Jaz pa pravim: V duhu modernih načel mobilizirati maksimum aktivnosti v smislu iniciativnega in ambioznega entuzijazma in — naprej! In kakor pravi onegavi serec: Večno živel bodeš Abduraman!«

Pesimist vrta po nosu in upa: »Zvišajo...! o sv. Nikolet, k' ni ne pozimi, ne polet.«

Pračlovek se je v muzeju obrnil in pljunil. Pripravnik je že 3 mesce na konju.

Skeptik se je zadnjič v hamletovski pozi spraševal: »Sem ali nisem?« (Človek.) Glava:

»Sil« Zeloдец: »?« Zep: »Nisil« »?« »Cogito, ergo sem ali nisem?«

Stoik: »Da, da! Svet se suče kot pes ali majmun, ki si obira bolhe.«

Sadist: »Pojdi v trgovino!«

Stare babe: »Novic je že še, da bi le kofetka ne zmanjkalo.«

Sportnik: »Ka puta...! Dej Rsk nabutu Pska? No ja, se pa tud bul botaja!«

Student: »Rkaluj! Si videl film Čimplahorn? Fiks, bomba! Gulli Way špila!«

Trgovec je ogrožen.

Trafikant: »Tobakarija naj se v smislu prakse zadnjih časov nivelizira in poenoti: Uradniki 'Drava', delavci in pripravniki 'Savskega', kmetje in penzionisti 'Dunavskega'!«

Učitelj je vendarle utihnil, se zaklenil, obesil ključ na šolske duri, se stisnil pod kateder in tam prebira in premišljuje osem blagrov.

Umetnik je po »uspelje« razstavi resignirano zapel: »Ti si kriva ljubezniva, Muza ti...« (Pa nisem dobro čul, kako je končal.)

Upokojenec — dni premišlja, ki so bili, in na tihem kolne.

Uradnik je v zadnjem času vzor solidnosti in solidarnosti.

Urednik se vse prepogosto praska po glavi in pljuje.

Veletrgovec je resno ogrožen in je pokrenil akcijo za ustanovitev »Društva za zaščito magazinov«.

Veriznik, če bi sploh še kateri bil, bi listal po prospektu za Donji Lopovac.

Vinogradnik »1000 krat 2 je pa toliko kot 300 krat 10.«

Zamorci skačejo nagi krog ognja in pojejo: »Gumba hulu haj, dokler je še belcev (bebeev) kaj, ob pri zamorcih raj! Gumba hulu haj!«

Zaročenec: »Nak! Drugič.«

KMEČKO NADALJEVALNO ŠOLSTVO

Klic po glasilo

Pod tem naslovom je objavil pisec — e — v 19. številki Učiteljskega tovariša članek, v katerem razlaga svoje posebno stališče do glasila, ki naj bi se izdajalo za kmečko nadaljevalno šolstvo v Sloveniji.

V tem članku polemizira pisec z onimi, že prej objavljenimi članki o tem problemu, ki so postavili zahtevo po glasilu in sicer za mladino, ki obiskuje kmečko nadaljevalno šolstvo. Sam pa je načel in celo ostro poudarjal zahtevo, naj bi se izdajal tak list za učiteljsko, da bi se ono z glasilom idejno usposobilo za pouk v teh šolah. Trdi celo, da bi bila podobna zahteva po glasilu za šolo-obiskujočo mladino že v bistvu zgrešena.

Učitelj, ki poučuje na kmečkih nadaljevalnih šolah, mora biti že idejno dovolj pokovan tako, da mu ta ne bo delala pri vzgoji kmečkega naraščaja nobenih preglavic. To idejno linijo, ki mora biti vodilna nit vsesplošne vzgoje našega kmečkega naraščaja, si mora učitelj pridobiti že sam in to s študijem kmečke psihe, študijem socialnih kmečkih problemov ter s poglobitvijo v vse najrazličnejše probleme kmečkega človeka in njegovega življenjskega občestva. Vsi ti problemi so nanizani na vasi, v sredini kmečkega dela in življenja, v vsem okolju in vseh činiteljih, ki vplivajo na ves razvoj kmečkega delovanja in življenja sploh. So pa ti problemi gonilna sila naše vasi in vzročna posledica vsega kmetovega udejstvovanja, ki je zakoreninjeno v starih tradicijah, folklori in običajih ter navadah.

In kdaj mora učitelj vse to spoznati in proučiti?

Prepozno bi bilo, če bi se lotil tega dela šele takrat, ko mu je dana možnost pouka v kmečkih nadaljevalnih šolah, ampak mora vse te probleme spoznati že prej, da bo rezultate svojega študija že uspešno uporabljal pri vzgoji kmečkega otroka v ljudski šoli. Že od tam mora teči prava idejna vzgoja kmečke mladine, kajti, če bo vzgoja zgrešena že na prvi stopnji priprave za življenje, bo potem ves trud zaman.

Ravno zaradi tega mora učitelj najti pravo pot do vsakega občestva, katerega član mora biti tudi on, najti mora pot k spoznavanju najglobljih kmetovih čustev, in do razumevanja vsega, kar se dogaja na vasi bodisi v pozitivnem bodisi v negativnem smislu.

To spoznavati in proučevati pa ni mogoče po glasilu, ki naj bi bilo, po

piščevem mišljenju, neko vodilno glasilu za učitelje kmečkih nadaljevalnih šol, nek svetovalec ali kašipot pri spoznavanju vasi itd. Po pisanih člankih učitelj ne bo mogel spoznati našo vas kot življenjsko občestvo našega kmečkega delovnega človeka, ampak bo moral pač to spoznati na konkreten način v vasi sami.

Spoznati življenje in na to življenje nasloniti ves svoj postopek vzgoje, je pravi idejni smoter vsega, kar hočemo na vasi učitelji napraviti in popraviti. Ta smoter pa bomo dosegli le takrat, če bomo gledali z odprtimi očmi, če bomo gledali realno in sledili tudi duhu časa.

Idejno smer vzgoje pa nam poleg realnega življenja kmeta na vasi in v njegovem občestvu narekuje tudi današnji čas sam.

Učiteljsko, ki deluje pri »Učiteljskem pokretu« dela to sistematično in izsledki tega študija nam dovolj nazorno pričajo, kje je treba in kako je treba usmeriti idejno vzgojo našega kmečkega naraščaja, ki mora biti v obmejnih krajih drugačna kakor pa kje v sredini domovine.

Idejno linijo vzgoje v kmečkih nadaljevalnih šolah si mora torej učitelj že pridobiti prej, ne pa šele po glasilu, ki bi se v ta namen izdajalo. Podroben idejni načrt pa bi se lahko razvijal na pogostih sestankih učiteljev kmečkih nadaljevalnih šol in sicer o pokrajinah s skupno gospodarsko strukturo, ki imajo tudi skupno idejno linijo.

Pač pa bi bil nujno potreben list za kmečko mladino, ki bi bil tudi neka vodilna čitanika v kmečkih nadaljevalnih šolah. Po listu bi se lahko dobriše naše slovenske kulture poglobile in pokazale učencem na stvarnih primerih, kar bi vsekakor ta smoter bolj utrdilo, kakor pa samo živa beseda. Res je, da imamo dosti časopisov, dosti strokovnih knjig in da je smoter tudi, navajati mladino k čitanju strokovnih knjig, vendar mora imeti ta mladina tudi nekaj duhovne hrane. S takim listom bi zlasti v zimskih mesecih odvrgli našo mladino od čitanja »šunda«, ki je že po podežlju razširjen in ki idejno zelo slabo vpliva. Kmečka mladina, ki je že mnogokje sama izrazila željo po takim listu, pa bi bila tudi ponosna na tak list, kajti vedela bi, da je list pisan prav za njo.

Zato je problem lista za kmečko mladino, ki poseja kmečko nadaljevalno šolstvo, zelo aktualen in bi bilo treba ta problem čimprej realizirati.

—1—

Splošne vesti

OKRAJNE MLADINSKE SMUŠKE TEKME

Na Breznici, v neposredni bližini Prešernovega doma, se bo zbrala šolska mladina radovljiškega okraja na do zdaj edinstveni prireditvi. Tam se bodo vršile prve okrajne šolske smuške tekme. To je bil tudi vzrok, da je bila izbrana okolica naše Vrbe, kjer se bodo vpisali v spominsko knjigo vsi udeleženci: gledalci in tekmovalci.

Tekmovalo se bo za prvenstvo okraja v 4 skupinah in sicer:

I. Dečki: 7 in 8 letni v teku na 1 km, deklice: 7, 8, 9 letne v teku na 0,5 km, dečki: 9 in 10 letni v teku na 2 km, deklice: 10, 11, 12 letne v teku na 1 km, dečki: 11 in 12 letni v teku na 3 km, deklice: 13, 14, 15 letne v teku na 1,5 km, dečki: 13, 14, 15 letni v teku na 4 km.

Prvak vsake skupine in naslednji štirje po času bodo obdarovani.

II. v štafetnem teku na km.

Vsaka šola postavi po eno štafeto, v kateri sodelujejo štirje dečki. Vsak teče 1 km dolgo progo. Obdarovanih bo 5 štafet.

Prvi v vsaki skupini in prva štafeta prejmejo častni naslov prvakov šolske mladine radovljiškega okraja za leto 1941.

Požrtvovalnost in prizadevanje učiteljsstva za čim večji in širši razvoj smučarstva so z obilnimi darovi krepko podprle: Jugoslovanska knjigarna, Učiteljska tiskarna, Banovina.

Učiteljski pravnik

—§— Stanarina z neučitelji poročenih učiteljic — izplačilo.

Prizadetim tovarišicam, ki naprošajo sekcijo za pojasnilo, kdaj se prično izplačevati stanarine iz prejšnjih let, sporočamo nastopno:

Kraljevska banska uprava je z odlokom IV S št. 537/23 z dne 27. decembra 1940 ukinila svoj odlok IV S št. 4491/1 z dne 20. novembra 1939, ki naroča, da se stanarina učiteljicam, ki so poročene z neučitelji, za enkrat ne izplačujejo. Odlok kr. banske uprave je bil priobčen vsem krajevnim šolskim odborom, upravnim občinam in sreskim načelstvom. To vprašanje, ki je dokončno rešeno, je sekcija obrazložila v okrožnem razpisu št. 801/40-41 z dne 15. t. m. — Prizadete tovarišice naj napravijo nekolkovano vlogo na krajevni šolski odbor odnosno upravno občino, v kateri naj se sklicujejo na gornji odlok kr. banske uprave za izplačilo stanarine do 31. marca 1937. Ako imajo kraj. šolski odbori, upravne občine razpoložljiva sredstva, lahko takoj izplačajo zaostalo stanarino, sicer si pa morajo oskrbeti potrebne kredite. Koliko imajo dobiti posamezne tovarišice od občin, je označeno v odlokih, ki so jih prejele svojevčasno od kr. banske uprave. Za čas po 1. marcu 1937 zaostale stanarine bo izplačala

ška zaloga šolskih knjig in učil, Kleinmayer in Bamberg, tvrdka I. C. Mayer, A. E. Skaberne v Ljubljani in Trgovski dom Stermecki v Celju. Za veliko razumevanje jim bodi izrečeno priznanje in zahvala.

— Najstarejša slovenska kulturna revija »Ljubljanski Zvon« je lani obhajala šestdesetletnico svojega obstoja. Slavno preteklost tega, za slovensko kulturo zaslужnega mesečnika bomo najdostojneje počastili, če postanemo njegovi naročniki ter sodelujemo pri razširjanju revije. Nobena šola, nobena učiteljska knjižnica, noben slovenski intelektualcec ter ljubitelj literature, sploh vsaka slovenska hiša, ki premore naročnino (120 din), naj postane naročnik »Ljubljanskega Zvona«.

— Za proslavo materinskega dne najdejo učiteljsko, šole in upraviteljstva največjo zbirko eno- in večglasnih mladinskih zborov v ediciji »Materinski dan«, v kateri sta tudi dva glasbena igrokaza. Cena 20 din. — Narodila sprejema Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič«, Ljubljana, Franciškanska ulica 6/I.

— Prav zdaj v teh resnih časih, ko doživlja človek polno žalostnih dogodkov, je izšla knjiga »Ključec in njegove prigode«, pri kateri bodo mladi, pa tudi odrasli užili nekaj zabavnih ur, ko se bodo nasmejali čudovitim podvigom po vsem svetu znanega Ključka.

— V internet Učiteljskega doma, Ljubljana, Zibertova ulica 27, sprejememo še nekaj dijakov v popolno oskrbo. Uprava.

kr. banska uprava v novem proračunskem letu.

—§ Na vprašanje S. B. iz P. sledeči odgovor! S 33 leti in 6 mesci službe bi Vam pripadala 75% položajna plača in 92,3% osnovna plača. S 34 leti službe ista izmera položajne plače in 93,2 % osnovne plače.

Iz listov

—I Šolske razmere na Hrvaškem. »Hrvaški dnevnik« objavlja članek o stanju osnovnega šolstva v banovini Hrvatski, kjer še vedno 12,6 odstotkov otrok ne obiskuje osnovne šole. Ta odstotek je v raznih srezih različen. Najtežje so prilike v srezih Derventi, Fojnici, Slunju in Prozoru, kjer ne obiskuje šolskega pouka 30 odstotkov. Najboljša sta mesto Zagreb in srez Prelog, kjer je samo 2 odstotka otrok, ki ne obiskujejo šolskega pouka. Glavni vzrok za prilično velik odstotek šoloobvezne dece, ki ne obiskuje pouka, leži v pomanjkanju šolskih poslopij. Veliko pa je tudi pomanjkanje učiteljev in je morala banska oblast zapreti letošnje šolsko leto 58 šol, ker ni bilo za nje učiteljskih moči. Po informacijah banske oblasti je nujno potrebna graditev 1150 novih šol in pa povečanje števila učiteljev. Trenutno je v banovini Hrvatski 510 nezasedenih učiteljskih mest. »Jutro« 29. januarja.